

АСАБОВЫЯ ЗАЙМЕННІКІ (PRONOMINA PERSONALIA)

ego — я   nos — мы
tu — ты   vos — вы

Склон	Singularis		Pluralis			
<i>Nom.</i>	ego	tu	nos		vos	
<i>Gen.</i>	mei	tui	nostrum <i>з нас</i>	nostrī <i>нас</i>	vestrum <i>з вас</i>	vestri <i>вас</i>
<i>Dat.</i>	mihi	tibi	nobis		vobis	
<i>Acc.</i>	me	te	nos		vos	
<i>Abl.</i>	me	te	nobis		vobis	

З а ў в а г і.

1. Асабовы займеннік 3-й асобы адсутнічае. У якасці яго ўжываюцца указальныя займеннікі.

2. Прыназоўнік **cum** — з пішацца з асабовымі займеннікамі разам і ставяцца пасля іх: *secum* — са мной, *nobiscum* — з намі і г. д.

ЗВАРОТНЫ ЗАЙМЕННІК (PRONOMEN REFLEXIVUM)

sui — сябе

Склон	Singularis и pluralis
<i>Nom.</i>	—
<i>Gen.</i>	sui
<i>Dat.</i>	sibi
<i>Acc.</i>	se
<i>Abl.</i>	se

З а ў в а г а.

1. Зваротны займеннік ужываецца толькі ў адносінах да 3-й асобы.

2. Прыназоўнік **cum** — з пішацца са зваротным займеннікам разам і ставіцца пасля яго: *secum* — з сабой.

УКАЗАЛЬНЫЯ ЗАЙМЕННІКІ (PRONOMINA DEMONSTRATIVA)

is, ea, id — той, ён

Склон	Singularis			Pluralis		
	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	is	ea	id	ei	eae	ea
<i>Gen.</i>	ejus			eōrum	eārum	eōrum
<i>Dat.</i>	ei			eis		
<i>Acc.</i>	eum	eam	id	eos	eas	ea
<i>Abl.</i>	eo	eā	eo	eis		

idem, eādem, idem — той (жа) самы, ён жа

Склон	Singularis			Pluralis		
	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	idem	eādem	idem	eīdem	eaedem	eādem
<i>Gen.</i>	ejusdem			eorundem	earundem	eorundem
<i>Dat.</i>	eīdem			eisdem		
<i>Acc.</i>	eundem	eandem	idem	eosdem	easdem	eādem
<i>Abl.</i>	eōdem	eādem	eōdem	eisdem		

ille, illa, illud — той, ён

Склон	Singularis			Pluralis		
	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	ille	illa	illud	illi	illae	illa
<i>Gen.</i>	illīus			illōrum	illārum	illōrum
<i>Dat.</i>	illi			illis		
<i>Acc.</i>	illum	illam	illud	illos	illas	illa
<i>Abl.</i>	illo	illā	illo	illis		

iste, ista, istud — той, ён

Склон	Singularis			Pluralis		
	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	iste	ista	istud	isti	istae	ista
<i>Gen.</i>	istīus			istōrum	istārum	istōrum
<i>Dat.</i>	isti			istis		
<i>Acc.</i>	istum	istam	istud	istos	istas	ista
<i>Abl.</i>	isto	istā	isto	istis		

ipse, ipsa, ipsum — сам

Склон	Singularis			Pluralis		
	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	ipse	ipsa	ipsum	ipsi	ipsae	ipsa
<i>Gen.</i>	ipsīus			ipsōrum	ipsārum	ipsōrum
<i>Dat.</i>	ipsi			ipsis		
<i>Acc.</i>	ipsum	ipsam	ipsum	ipsos	illas	illa
<i>Abl.</i>	ipso	ipsā	ipso	ipsis		

hic, haec, hoc — гэты, ён

Склон	Singularis			Pluralis		
	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	hic	haec	hoc	hi	hae	haec
<i>Gen.</i>	hujus			horum	harum	horum
<i>Dat.</i>	huic			his		
<i>Acc.</i>	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec
<i>Abl.</i>	hoc	hac	hoc	his		

**ЗАЙМЕННИКАВЫЯ ПРЫМЕТНІКІ
(ADJECTIVA PRONOMINALIA)**

Гэта прыметнікі 1—2-га скланення, якія ў *gen. sg.* маюць канчатак **-īus**, у *dat. sg.* — канчатак **-i**.

Да займеннікавых прыметнікаў адносяцца:

unus, a, um — адзін
solus, a, um — адзін, адзіны
totus, a, um — увесь, цэлы
alius, a, ud (*gen. alteriūs, dat. alii*) — іншы (з многіх)
alter, ěra, ěrum — іншы (з двух)
uter, utra, utrum — які (з двух)
uterque, utrāque, utrumque — і адзін і другі, абодва, абое
neuter, neutra, neutrum — ні адзін ні другі
ullus, a, um — які-небудзь
nullus, a, um — ніякі

Узор скланення
totus, a, um — увесь, цэлы

Склон	Singularis			Plurālis		
	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	tot- us	tot- a	tot- um	tot- i	tot- ae	tot- a
<i>Gen.</i>	tot- iūs			tot- ōrum	tot- ārum	tot- ōrum
<i>Dat.</i>	tot- i			tot- is		
<i>Acc.</i>	tot- um	tot- am	tot- um	tot- os	tot- as	tot- a
<i>Abl.</i>	tot- o	tot- ā	tot- o	tot- is		

ДЗЕЯСЛОВЫ, ВЫТВОРНЫЯ АД ДЗЕЯСЛОВА SUM, ESSE

Ад дзеяслова *sum, esse* — быць з дапамогай прыставак утвараецца шэраг дзеясловаў:

ab-sum, ab-esse — адсутнічаць
ad-sum, ad-esse — прысутнічаць, дапамагаць
de-sum, de-esse — неставаць, не хапаць
in-sum, in-esse — быць уласцівым
inter-sum, inter-esse — быць паміж, адрознівацца
ob-sum, ob-esse — шкодзіць
prae-sum, prae-esse — быць наперадзе, прысутнічаць
pro-sum, prod-esse — быць карысным, прыносіць карысць
super-sum, super-esse — заставацца

Гэтыя дзеясловы спрагаюцца гэтаксама, як дзеяслоў *sum, esse* — быць.

Узор спражэння
ab-sum, ab-esse — адсутнічаць

Асоба	Praesens indicatīvi	
	Singularis	Plurālis
1-я	ab-sum	ab-sūmus
2-я	ab-es	ab-estis
3-я	ab-est	ab-sunt
Infinitīvus praesentis: ab-esse		

**Спражэнне дзеяслова
possum, posse — магчы**

Асоба	Praesens indicatīvi	
	Singulāris	Plurālis
1-я	pos-sum	pos-sūmus
2-я	pot-es	pot-estis
3-я	pot-est	pos-sunt
Infinitīvus praesentis: posse		

З а ў в а г і.

1. Прыстаўка **pos-** ужываецца перад зычным, **pot-** — перад галосным.
2. Infinitīvus praesentis утвараецца няправільна: posse.